



Datum van
inontvangstneming

:

07/10/2013

Zaak C-476/13

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 augustus 2013

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

30 juli 2013

Verzoekende partij en verzoekende partij in Revision:

Heidemarie Retzlaff

Verwerende partij en verwerende partij in Revision:

easyJet Airline Co. Ltd.

BUNDESGERICHTSHOF
BESCHIKKING

[OMISSIS]

gegeven op:

30 juli 2013

[OMISSIS]

In de zaak

Heidemarie Retzlaff, [OMISSIS] Berlijn,

verzoekster en verzoekster in „Revision”,

[OMISSIS] tegen

easyJet Airline Company Ltd., [OMISSIS] Bedfordshire (Verenigd Koninkrijk),
[OMISSIS]

verweerster en verweerster in „Revision”,

[OMISSIS]

[Or. 2]

heeft de X. Zivilsenat van het Bundesgerichtshof [OMISSIS]

beslist:

- I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
- II. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden krachtens artikel 267 VWEU de volgende vragen gesteld betreffende de uitlegging van de artikelen 7 en 12 van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan passagiers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (PB L 46, blz. 1):
 1. Kan een door het nationale recht toegekend recht op schadevergoeding, dat strekt tot vergoeding van extra reiskosten die wegens annulering van een geboekte vlucht zijn ontstaan, in mindering worden gebracht op het recht op compensatie van

artikel 7 van de verordening, wanneer de luchtvaartmaatschappij aan haar verplichtingen van artikel 8, lid 1, van de verordening heeft voldaan?**[Or. 3]**

2. Indien aftrek mogelijk is, geldt dit dan tevens voor de kosten van vervangend vervoer naar de eindbestemming van de vliegreis?
3. Kan de luchtvaartmaatschappij, voor zover aftrek mogelijk is, deze altijd toepassen, of is dit afhankelijk van de mate waarin het nationale recht haar dit toestaat of dit naar oordeel van de rechter passend is?
4. Voor zover het nationale recht relevant is dan wel de rechter discretionair moet beslissen: strekt de compensatie van artikel 7 van de verordening enkel tot vergoeding van het ongemak en het door de passagiers wegens de annulering geleden tijdverlies compenseren, of ook tot vergoeding van materiële schade?

Motivering:

- 1 A. Verzoekster heeft voor zichzelf en haar echtgenoot bij de verwerende luchtvaartonderneming voor 30 maart 2010 een vlucht geboekt van Berlijn-Schönefeld naar Nice. Bij aankomst op de luchthaven ontdekten de twee reizigers dat verweerster de geboekte vlucht had geannuleerd. Zij bood die dag noch een andere vlucht naar Nice, noch een vervangende vlucht aan. Verzoekster en haar man boekten daarop voor de volgende dag bij een andere luchtvaartmaatschappij een vlucht naar Nice, reisden met het openbaar vervoer naar huis en namen de volgende dag de vervangende vlucht. Zij konden geen gebruik maken van de vooraf geboekte hotelkamer **[Or. 4]** in Nice voor de overnachting op de geplande aankomstdag, maar moesten deze wel betalen.
- 2 Verzoekster heeft krachtens eigen recht en rechten die haar echtgenoot haar had overgedragen, vergoeding gevorderd van de kosten van de vervangende vlucht, de reiskosten van het vliegveld naar huis, de kosten van de ongebruikte hotelkamer in Nice en portokosten, alsmede betaling van compensatie ingevolge de artikelen 7, lid 1, sub a, en 5, lid 1, sub c, van verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 295/91 (PB L 46, blz. 1) (hierna: „verordening”). Verweerster betaalde de gevraagde compensatie aan verzoekster en vergoedde het ticket van de geannuleerde vlucht; in zoverre beschouwen partijen het geding als afgedaan. Daarenboven heeft verweerster erkend dat zij verplicht is verzoekster alle door haar gevorderde kosten te betalen minus de terugbetaalde prijs van de vlucht en de betaalde compensatie. Wat het – door haar betreden – resterende bedrag betreft, dat gelijk is aan dat van de betaalde

compensatie, heeft zij zich beroepen op artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening. Het Amtsgericht heeft verweerster daarop overeenkomstig haar erkenning veroordeeld en de vordering voor het overige afgewezen. Het hoger beroep van verzoekster slaagde niet. In haar door de appelrechter toegestaan beroep in „Revision” handhaaft verzoekster haar vordering tot betaling van een bedrag gelijk aan dat van de compensatie.

- 3 De beslissing op het beroep in „Revision” hangt ervan af of, en in voorkomend geval in hoeverre of onder welke voorwaarden, een door het nationale recht toegekend recht op vergoeding van extra reiskosten die zijn ontstaan door de annulering van een geboekte vlucht, ingevolge artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening in mindering moet worden gebracht op een recht op compensatie krachtens artikel 7 van de verordening **[Or. 5]**.
- 4 I. Volgens de appelrechter had verzoekster geen verdergaande aanspraken. Voor zover de gevorderde kosten niet al door verweerster waren betaald of bij het bestreden vonnis aan verzoekster waren toegewezen na de erkenning van het bestaan van de schuld door verweerster, kon zij deze niet meer vorderen, omdat zij tot dit bedrag compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening had ontvangen. De passagier behoort niet meer te ontvangen dan hetgeen hij ten gevolge de niet-nakoming van de verplichtingen van de artikelen 8 en 9 van de verordening heeft verloren.
- 5 II. Dit oordeel kan bij de toetsing in „Revision” enkel stand houden wanneer de luchtvaartmaatschappij, ofschoon de voorwaarden van artikel 7 van de verordening voor de betaling van compensatie zijn vervuld, niet tot betaling ervan is verplicht wanneer een door het nationale recht toegekende vergoeding voor de schade die door de annulering en de derhalve noodzakelijk geworden verandering van het reisschema is ontstaan, meer bedraagt dan de compensatie.
- 6 1. Verzoekster kan van verweerster overeenkomstig artikel 5, lid 1, sub c, en artikel 7, lid 1, sub a, van de verordening compensatie eisen, aangezien verweerster de vlucht heeft geannuleerd en dit niet tijdig heeft medegedeeld. Buitengewone omstandigheden in de zin van artikel 5, lid 3, van de verordening zijn niet aangevoerd.
- 7 2. Ook kan verzoekster op grond van de vaststellingen die in de procedure in Revision als vaststaand moeten worden beschouwd, eisen dat verweerster de kosten vergoed die zijn ontstaan door de annulering van de geboekte vlucht en daaruit voortgevloeide wijziging van het reisschema. **[Or. 6]**
- 8 Het recht op vergoeding van de kosten is een het recht op verdere compensatie in de zin van artikel 12, lid 1, eerste volzin van de verordening op basis van het nationale recht. In het geding is de luchtvervoersovereenkomst tussen verzoekster en haar echtgenoot enerzijds en verweerster anderzijds overeenkomstig artikel 5, lid 2, eerste volzin van verordening (EG) nr. 593/2008 van 17 juni 2008 inzake het

recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst („Rome-I-verordening”) onderworpen aan het Duitse materiële recht. Volgens het Duitse recht kan verzoekster krachtens een eigen en een aan haar overgedragen recht [OMISSIS] aanspraak maken op vergoeding van extra kosten, wanneer deze zijn gebaseerd op een verwijtbare schending van de verplichtingen van verweerster. Verweerster heeft haar contractuele vervoersverplichting ten aanzien van verzoekster en haar echtgenoot geschonden door de vlucht te annuleren. Zijzelf voert niet aan dat dit niet aan haar kon worden toegerekend. [OMISSIS]. Hierdoor zijn niet alleen de kosten voor de terugreis van de luchthaven naar huis op de geplande reisdag en voor de andere vlucht naar de eindbestemming van de vliegreis op de dag erna veroorzaakt. Daarnaast kan verzoekster ook vergoeding eisen van de verdere kosten die zij heeft moeten maken voor de vooraf geboekte hotelkamer in Nice, die zij niet kon gebruiken, en in de vorm van porto.

- 9 3. Derhalve is verweerster enkel niet verplicht om een verdere vergoeding ten bedrage van de nog openstaande posten verzoekster te betalen, wanneer de betaalde compensatie in mindering kan worden gebracht op het recht op schadevergoeding. Dit kan de Senat niet beslissen zonder vooraf de in het dictum vermelde prejudiciële vragen voor te leggen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- 10 De mogelijkheid om de schadevergoeding in mindering te brengen op de compensatie van artikel 7 van de verordening is namelijk niet uitgesloten om de reden dat de verwerende luchtvaartmaatschappij haar verplichtingen ingevolge artikel 5, lid 1, sub a, en artikel 8, lid 1, sub b, en lid 3, van de verordening **[Or. 7]** om bijstand te bieden zou hebben geschonden. De appelrechter heeft namelijk niet vastgesteld dat verweerster haar verplichtingen krachtens artikel 8 van de verordening niet is nagekomen. Volgens zijn vaststellingen heeft verzoekster eerder uit eigen beweging gezocht naar een andere vlucht.
- 11 III. Derhalve is voor de beslissing in de procedure in „Revision” bepalend of, en in het voorkomende geval in hoeverre en onder welke voorwaarden, aftrek van de kosten van wijziging van het reisschema ook is uitgesloten, wanneer de luchtvaartmaatschappij haar verplichtingen ingevolge de artikelen 8 en 9 van de verordening niet heeft geschonden, bijvoorbeeld omdat de passagier heeft gevraagd om terugbetaling van het ticket.
- 12 1. Allereerst is het de vraag of een vergoeding ter zake van de kosten van een naar aanleiding van een annulering gewijzigd reisschema in beginsel niet in mindering kan worden gebracht.
- 13 a) Krachtens artikel 5, lid 1, van de verordening wordt de betrokken passagiers door de uitvoerende luchtvaartmaatschappij bijstand aangeboden overeenkomstig artikel 8, alsook in voorkomend geval artikel 9 van de verordening. Daarbij krijgen zij een recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening. De verplichting om de passagier, naar zijn keuze, zijn ticket terug te betalen met

eventueel een retourvlucht naar het eerste vertrekpunt of een andere vlucht aan te bieden, en de verplichting tot het betalen van compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening bestaan derhalve naast elkaar. Enkel wanneer het verschil tussen de geplande en de daadwerkelijke aankomsttijd op de eindbestemming kleiner is dan het in artikel 7, lid 2, genoemde aantal uren, kunnen de compensatiebedragen met 50 % worden gekort. Verweerster had dus, wanneer zij de reizigers de door hen gebruikte vlucht naar Nice de volgende dag als andere vlucht naar de eindbestemming **[Or. 8]** bij de eerste gelegenheid (artikel 8, lid 1, sub b, van de verordening) had aangeboden, behalve deze prestatie ook de volledige compensatie moeten betalen, aangezien de reizigers duidelijk meer dan twee uur na de geplande aankomsttijd (artikel 7, lid 2, sub, a van de verordening) in Nice arriveerden.

- 14 b) Het resultaat zou niet anders zijn geweest wanneer verweerster haar verplichting een andere vlucht bij de eerste gelegenheid aan te bieden ingevolge artikel 5, lid 1, sub a, en artikel 8, lid 1, sub b, van de verordening had geschonden en de hierdoor ontstane schade in de vorm van de uitgaven voor een zelf georganiseerde andere vlucht had moeten terug betalen aan de reizigers.
- 15 Ook in dit geval bestonden de verplichting tot vergoeding van de ontstane schade en het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 naast elkaar (conclusie van advocaat-generaal Sharpston van 28 juni 2011 in de zaak. C 83/10, punt 64). Het gaat bij het recht op vergoeding van de door de niet-nakoming van de verplichting van artikel 8 van de verordening (en in voorkomend geval artikel 9 van de verordening) ontstane schade niet om een ruimer vergoedingsrecht dat volgens artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening in mindering kan worden gebracht op een recht op compensatie (arresten van het Hof van 13 oktober 2011, zaak C 83/10, [OMISSIS] punt 44 – Sousa Rodriguez e.a./Air France, en van 31 januari 2013 – zaak C 12/11, [OMISSIS] punten 20-24, – McDonagh/Ryanair Ltd). Enkel wanneer het recht op vergoeding van de kosten wegens de niet-nakoming van de verplichtingen van de artikelen 8 en 9 van de verordening niet in mindering kan worden gebracht ingevolge artikel 12, lid 1, tweede volzin, ervan, wordt verzekerd dat de luchtvaartmaatschappij niet straffeloos haar verplichting tot het aanbieden verzorging en bijstand kan schenden (Advocaat-generaal Sharpston, op. cit., punten 63 en 64**[Or. 9]**
- 16 c) Daarentegen is nog niet duidelijk of ook is uitgesloten dat de kosten van de vervangende vlucht in mindering worden gebracht wanneer de luchtvaartmaatschappij haar verplichtingen krachtens artikel 8, en 9, van de verordening wel is nagekomen.
- 17 (1) Vóór de opvatting dat de mogelijkheid tot aftrek enkel is uitgesloten wanneer de luchtvaartmaatschappij haar verplichtingen van de artikelen 8 of 9 van de verordening niet is nagekomen pleit, dat de luchtvaartmaatschappij enkel in dat geval, naast de compensatieverplichting ingevolge artikel 7 van de verordening, gehouden was tot de verplichting waarvan de niet-nakoming grond vormt voor het

recht op terugbetaling. In dat geval wordt door de aftrek geen foute prikkel gegeven waardoor de luchtvaartmaatschappij geneigd zou kunnen zijn haar verplichting tot verzorging en bijstand te veronachtzamen. Tegen het uitsluiten van de aftrek pleit echter dat de kosten van vervangend vervoer dat door de passagier zelf is georganiseerd de kosten van een andere vlucht door de luchtvaartmaatschappij zelf – onder omstandigheden aanzienlijk – kunnen overstijgen. Moet zij naast de volledige kosten van een andere vlucht door een ander luchtvaartmaatschappij ook een compensatie, betalen, zou zij derhalve aanmerkelijk worden belast hoewel zij haar verplichtingen ingevolge de artikelen 8 en 9 van de verordening niet heeft geschonden.

- 18 (2) Daarentegen pleit tegen mindering dat het recht op compensatie van artikel 7 van de verordening in geval van annulering van de vlucht overeenkomstig artikel 5, lid 1, van de verordening dient ter compensatie van het ongemak die de luchtreizigers ondergaan door het opgelopen tijdverlies (arresten Sturgeon, op. cit., punten 51- 54; Nelson, op. cit., punt 34; van 26 februari 2013 –C 11/11, [OMISSIS] punten 32 en 39 – Air France SA/Folkerts). Bij de beoordeling of het tijdverlies en het ongemak, die volgens de verordening een rechtvaardiging vormen voor de compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening bij annulering van de vlucht, moeten worden gecompenseerd, is het niet van belang of de passagier extra kosten voor de vervangende vlucht **[Or. 10]** naar de eindbestemming maakt, omdat de luchtvaartmaatschappij haar verplichtingen krachtens artikel 8 van de verordening niet is nagekomen, of omdat de passagier bijvoorbeeld geen gebruik maakt van het aanbod van de luchtvaartmaatschappij voor een vervangende vlucht, maar de vervangende vlucht naar de eindbestemming van de vliegreis zelf organiseert, zolang dit niets verandert aan het feit dat hij zijn eindbestemming met aanzienlijke vertraging bereikt.
- 19 2. Zouden de kosten van wijziging van het reisschema derhalve in beginsel in mindering kunnen worden gebracht, zou echter nog een verschil kunnen moeten worden gemaakt tussen de kosten van de vervangende vlucht naar de eindbestemming van de vliegreis en de overige kosten. Verzoekster voert niet alleen de kosten aan die zij heeft moeten maken voor het vervoer op de geplande dag van vertrek van het vliegveld naar huis en de volgende dag voor de vervangende vlucht naar Nice, maar ook verdere kosten, namelijk die voor de vooraf geboekte kamer in Nice, waarvan zij geen gebruik kon maken, en portokosten. Hiervoor heeft zij, zoals opgemerkt, naar Duits recht een recht op schadevergoeding.
- 20 a) Denkbaar zou zijn, dat enkel die kostenposten die evenmin als kosten van een andere vlucht in de zin van artikel 8 in mindering mogen worden gebracht, niet mogen worden afgetrokken van de compensatie van artikel 7 van de verordening.
- 21 Uit artikel 5, lid 1, van de verordening zou kunnen worden opgemaakt dat de luchtvaartmaatschappij in het geval van annulering van de vlucht, naast de compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening, die dient ter

compensatie van het ongemak en het tijdverlies, enkel is verplicht tot de volledige terugbetaling van de kostenposten die vallen onder artikel 8 (en in voorkomend geval artikel 9). Vóór de aftrek van de kostenposten die ook in het kader van de artikelen 8 en 9 van de verordening niet door de luchtvaartmaatschappij hoeven te worden gedragen, **[Or. 11]** pleit dat anders in geval van annulering, de in artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening uitdrukkelijk bepaalde wederzijdse verrekening tussen de verdere compensatie en de betaling van de compensatie haar betekenis grotendeels zou verliezen en het moeilijk zou kunnen zijn deze kosten af te bakenen van andere schade die wel in mindering kan worden gebracht.

- 22 b) Daartegenover zouden echter ook alle kosten die naar aanleiding van de annulering voor de passagier zijn ontstaan door de noodzaak zijn reisschema te wijzigen, bovenop de compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening door de luchtvaartmaatschappij kunnen moeten worden vergoed, zonder dat daar een aftrek overeenkomstig artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening tegenover hoeft te staan.
- 23 Het Hof heeft opgemerkt (arresten Sturgeon, op. cit., punten 51- 54; Nelson, op. cit., punt 34; Folkerts, op. cit., punten 32 en 39), dat het recht op compensatie van artikel 7 van de verordening tot doel heeft het ongemak te compenseren dat de passagiers hebben ondergaan door het ontstane tijdverlies. Voor de beoordeling of het tijdverlies en het ongemak dat wordt veroorzaakt door de annulering voor compensatie in aanmerking komen is, is differentiatie tussen de verschillende soorten schade niet van belang. De verdere kosten die verzoekster heeft moeten maken in de vorm van de nutteloos geworden betaling voor de hotelkamer en de portokosten, zijn vanuit dit standpunt bekeken enkel de uiting van verdere complicaties en ongemak, die zijn ontstaan door de annulering.
- 24 3. Mochten ofwel alle door de annulering van de vlucht, ofwel ten minste de kosten die niet dienden voor de terugreis op de oorspronkelijk geplande dag van vertrek en de vervangende vlucht naar de eindbestemming van de vliegreis, op basis van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening in mindering kunnen worden gebracht op het recht op compensatie ingevolge artikel 7 van de verordening, is het voor de beslissing in de procedure in „Revision” uiteindelijk bepalend of de luchtvaartmaatschappij de aftrek **[Or. 12]** zonder meer kan toepassen, of dat zij van andere voorwaarden afhankelijk is, met name of, en zo ja in hoeverre het nationale recht dit toelaat.
- 25 a) Artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening zou op dat punt aldus kunnen worden uitgelegd, dat de luchtvaartmaatschappij het recht heeft de aftrek toe te passen en dat de rechter hieraan is gebonden.
- 26 b) De bepaling zou echter ook aldus kunnen worden uitgelegd dat het nationale recht niet enkel een verdergaand recht op schadevergoeding kan toestaan (artikel 12, lid 1, eerste volzin, van de verordening), maar ook – voor zover uit de

verordening niets anders blijkt (vragen 1 en 2) – kan bepalen of, en zo in hoeverre dit in mindering kan worden gebracht op het recht op compensatie.

- 27 Hiervoor pleit de bevoegdheid van de nationale wetgever om te voorzien in een verdergaand recht op schadevergoeding. Wanneer de nationale wetgever de vrijheid heeft dergelijke verdergaande rechten te creëren of hiervan af te zien, ligt het voor de hand aan te nemen dat hij ook bevoegd is te bepalen dat aftrek op het recht op compensatie mogelijk is. Dit komt overeen met een recht op verdere schadevergoeding, dat het nationale recht enkel toekent voor het bedrag dat het recht op compensatie overschrijdt.
- 28 c) Tot slot zou artikel 12, lid 1, tweede volzin aldus kunnen worden uitgelegd, dat de rechter op het punt van de wederzijdse mogelijkheid tot aftrek per geval moet beslissen op basis van de uit de verordening zelf voortvloeiende afwegingen.
- 29 De Commissie ging er in haar advies over artikel 12, lid 1, tweede volzin van de verordening (op. cit., sub 4.2 bij amendement 15) vanuit dat de mindering de rechter in staat stelde te verhinderen dat luchtvaartmaatschappijen een dubbele schadevergoeding betalen, hetgeen voor een **[Or. 13]** – van het nationale recht onafhankelijke – beslissingsbevoegdheid van de rechter pleit. Dienovereenkomstig wordt aangenomen dat het immer zaak is van de bevoegde rechter om te beslissen of aftrek in de omstandigheden van het concrete geval passend is (advocaat-generaal Sharpston, op. cit., punt 64). De advocaat-generaal merkte over de kwestie van de aftrek in die zaak verder op (op. cit., punt 64), dat het niet passend zou zijn wanneer het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening en het recht op schadevergoeding wegens schending van de artikelen 8 en 9 van de verordening onderling zouden worden verrekend, omdat het volgens de verordening cumulatieve verplichtingen betreft.
- 30 Tegen een van het nationale recht onafhankelijke beslissing van de rechter over de aftrek pleit echter dat de verordening hiervoor, voor zover er geen sprake is van niet-nakoming van de verplichtingen van de luchtvaartmaatschappij ingevolge de artikelen 8 en 9, in artikel 12, lid 1, geen criteria geeft en het voor het overige aan het nationale recht overlaat of het al dan niet voorziet in een verdergaand recht op schadevergoeding. Een discretionaire beslissing van de rechter onafhankelijk van het nationale recht, zou hiermee in strijd kunnen zijn.
- 31 4. Indien de rechter naar nationaal recht moet beslissen inzake de aftrek of indien de rechter hierover een discretionaire beslissing moet nemen, is uiteindelijk bepalend welke niet-nakomingen moeten worden gecompenseerd door de compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening.
- 32 a) Het Duitse recht bevat geen uitdrukkelijke voorschriften over de vraag of de betaling van een compensatie in mindering kan worden gebracht op een recht op verdere compensatie (of omgekeerd). Op basis van algemene beginselen van het schadevergoedingsrecht moeten voordelen die door het schadegeval voor de

benadeelde zijn ontstaan, onder bepaalde voorwaarden in mindering worden gebracht op zijn recht op schadevergoeding. Voorwaarde voor een dergelijke aftrek is dat dit in overeenstemming is met het doel en de strekking van de vergoedingsverplichting. De aftrek mag de benadeelde niet buitensporig belasten en de veroorzaker van de schade niet onredelijk bevoordelen. De aftrek wordt dan in het geval van afzonderlijke schadeposten **[Or. 15]** en wanneer het voordeel overeenstemt met een bepaald nadeel, toegepast op die schadepost die bij een kritische beoordeling kan worden gekoppeld aan het voordeel [OMISSIS]. Indien de schadepost niet kan worden gespecificeerd is, is aftrek uitgesloten wanneer dit niet overeenkomt met het doel van de desbetreffende compensatie. Zo verbiedt het doel van smartengeld ter vergoeding van de immateriële schade van de gewonde, dat een vergoeding voor vermogensderving wordt geacht het smartengeld te verlagen, dus de vergoeding voor materiële schade in mindering te brengen op die voor immateriële schade. Evenmin kan omgekeerd ontstane vermogensschade worden gecompenseerd met immateriële voordelen [OMISSIS].

- 33 Aangezien de verdere schadevergoeding die verzoekster overeenkomstig artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening is toegewezen, dient ter vergoeding van de door de annulering veroorzaakte vermogensschade, is het uitgesloten dat deze in mindering wordt gebracht op het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening, indien deze enkel dient ter compensatie van immateriële schade van de passagiers. Daarentegen zou een – eventueel gedeeltelijke – aftrek in aanmerking komen, wanneer door het recht op compensatie – bijvoorbeeld in de vorm van een recht op forfaitaire schadevergoeding – niet alleen het door de annulering veroorzaakte ongemak en tijdverlies van de passagiers worden gecompenseerd, maar ook, in de vorm van een forfait, door hen geleden materiële schade.
- 34 De vraag welke schade het recht op compensatie van artikel 7 van de verordening moet compenseren, kan ook bepalend zijn wanneer de nationale rechter in het concrete geval moet beslissen over de aftrek en daarbij rekening moet houden met uit de verordening zelf voortvloeiende beoordelingen. Indien het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening uitsluitend dient ter compensatie van het door de annulering **[Or. 16]** veroorzaakte ongemak, meer bepaald ten gevolge van het tijdverlies (arrest Sturgeon, op. cit., punten 54 en 72), kan het passend zijn beide betalingen toe te staan zonder deze met elkaar te verrekenen. Indien zowel materiële als immateriële schade moet worden vergoed, kan eventueel ook een gedeeltelijke aftrek worden toegepast.
- 35 b) Het is onvoldoende duidelijk welke schade door de compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening moet worden gecompenseerd.
- 36 1) Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft opgemerkt dat de passagiers van vluchten die aanmerkelijk zijn vertraagd, met betrekking tot de toepassing van het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening moeten worden gelijkgesteld met passagiers van geannuleerde vluchten, daar zij

vergelijkbaar ongemak hebben ondergaan in de vorm van tijdverlies en zich ten aanzien van de toepassing van het in artikel 7 van de verordening bepaalde recht op compensatie in een vergelijkbare situatie bevonden (arrest Sturgeon, op. cit., punt 54, 60; Nelson, op. cit., punt 34, 48; Folkerts, op. cit., punt 32). De betaling van de forfaitaire compensatie maakt het mogelijk het tijdverlies dat de passagiers hebben geleden te compenseren (HvJEU Nelson, op. cit., punt 74). Daaruit zou kunnen worden geconcludeerd dat door de betaling van een compensatie enkel immateriële schade in de vorm van ongemak ten gevolge van het tijdverlies moet worden gecompenseerd.

- 37 2) Daarentegen kan de compensatie ook worden opgevat als een forfaitaire vergoeding voor de ontstane materiële en immateriële schade. Het gaat bij de in de verordening bepaalde maatregelen, en derhalve ook bij de betaling van de compensatie overeenkomstig **[Or. 16]** artikel 7 van de verordening, om maatregelen, die voorzien in onmiddellijke – zonder dat de passagiers de moeite hoeven te nemen een schadevergoedingsvordering in te stellen bij de rechter – en gestandaardiseerde compensatie van het ongemak dat wordt veroorzaakt door aanzienlijke vertraging (arresten Rodríguez, op. cit., punt 39; van 10 januari 2006 – C 344/04, The Queen, op verzoek van International Air Transport Association, European Low Fares Airline Association / Department for Transport, [OMISSIS] punt 45, 82; Nelson, op. cit., punt 46). Derhalve kan de compensatie ook ertoe dienen de passagier in staat te stellen vergoeding te eisen voor zijn materiële schade, zonder apart tegen hoge kosten de hoogte ervan uiteen te zetten te en aan te tonen.

(ondertekeningen) [OMISSIS]